

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Awla Manja)

1 ta' Diċembru 2020*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Direttiva 96/71/KE – Artikolu 1(1) u (3) u Artikolu 2(1) – Stazzjonar ta' ħaddiema fil-kuntest ta' provvista ta' servizzi – Xufiera internazzjonali tat-toroq – Kamp ta' applikazzjoni – Kuncett ta' 'ħaddiem stazzjonat' – Operazzjonijiet ta' kabotaġġ – Artikolu 3(1), 3 u 8 – Artikolu 56 TFUE – Libertà li jiġu pprovduti servizzi – Ftehimiet kollettivi ddikjarati bhala ta' applikazzjoni ġenerali”

Fil-Kawża C-815/18,

li għandha bhala sugġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mill-Hoge Raad der Nederlanden (il-Qorti Suprema tal-Pajjiżi l-Baxxi), permezz ta' deċiżjoni tal-14 ta' Diċembru 2018, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fil-21 ta' Diċembru 2018, fil-proċedura

Federatie Nederlandse Vakbeweging

vs

Van den Bosch Transporten BV,

Van den Bosch Transporte GmbH,

Silo-Tank Kft,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Awla Manja),

komposta minn K. Lenaerts, President, R. Silva de Lapuerta, Viċi President, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, L. Bay Larsen (Relatur) u N. Piçarra, Presidenti ta' Awla, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos u P. G. Xuereb, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: M. Bobek,

Reġistratur: M. Ferreira, Amministratur Principali,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tal-14 ta' Jannar 2020,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għall-Federatie Nederlandse Vakbeweging, minn J. H. Mastenbroek, advocaat,
- għal Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH u Silo-Tank Kft, minn R. A. A. Duk u F. M. Dekker, advocaten,

* Lingwa tal-kawża: l-Olandiż.

- għall-Gvern Olandiż, minn J. Langer u M. Bulterman, bħala aġenti,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn J. Möller, bħala aġent,
- għall-Gvern Franciż, minn A.-L. Desjonquères, C. Mosser, R. Coesme u A. Ferrand, bħala aġenti,
- għall-Gvern Ungeriz, minn Z. Fehér, M. M. Tátrai u Zs. Wagner, bħala aġenti,
- għall-Gvern Pollakk, minn B. Majczyna, D. Lutostańska u A. Siwek-Ślusarek, bħala aġenti,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn W. Mölls, B.-R. Killmann u M. van Beek, bħala aġenti,

wara li semgħet il-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali, ipprezentati fis-seduta tat-30 ta' April 2020, tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 56 TFUE u tal-Artikolu 1(1) u (3), tal-Artikolu 2(1) kif ukoll tal-Artikolu 3(1) u l-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 3(8) tad-Direttiva 96/71/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Diċembru 1996 dwar l-istazzjonar ta' haddiema fil-qafas ta' prestazzjoni ta' servizzi (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kap. 5, Vol. 2, p. 431, rettifika fil-ĠU 2015, L 16, p. 66).
- 2 Din it-talba giet ipprezentata fil-kuntest ta' tilwima bejn il-Federatie Nederlandse Vakbeweging (il-Federazzjoni tal-Moviment Sindakali Olandiż, iktar 'il quddiem il-“FNV”) u Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporten GmbH u Silo-Tank Kft, dwar l-applikazzjoni tal-Collectieve arbeidsovereenkomst Goederenvervoer (il-Ftehim Kollektiv ta' Xogħol Applikabbli għas-Settur tat-Trasport ta' Merkanzija, iktar 'il quddiem il-“FKX 'trasport ta' merkanzija') għal sewwieqa li ġejjin mill-Ġermanja u mill-Ungerija fil-kuntest ta' kuntratti ta' charter relatati ma' trasport internazzjonali.

Il-kuntest ġuridiku

Id-Direttiva 96/71

- 3 Il-premessi 4 u 5 tad-Direttiva 96/71 jistipulaw:
  - “(4) Billi l-prestazzjoni ta' servizzi tista' tiegħu l-forma, jew ta' prestazzjoni ta' xogħol minn impriża għaliha stess u taht id-direzzjoni tagħha, jew taht kuntratt konkluz bejn dik l-impriża u l-parti li għaliha jkun maħsubin is-servizzi, jew ta' forniture ta' haddiema għall-użu minn impriża fil-qafas ta' kuntratt pubbliku jew privat;
  - (5) Billi kull promozzjoni ta' din ix-xorta tal-prestazzjoni transnazzjonali ta' servizzi tehtieg klima ta' kompetizzjoni ġusta u miżuri li jggarantixxu r-rispett tad-drittijiet tal-haddiema.”
- 4 L-Artikolu 1 ta' din id-direttiva, intitolat “Il-kamp ta' applikazzjoni”, jiddisponi:
  - “1. Din id-Direttiva għandha tapplika għall-impriži stabbiliti fi Stat Membru li, fil-qafas ta' prestazzjoni ta' servizzi transnazzjonali, jistazzjonaw haddiema skond il-paragrafu 3, fit-territorju ta' Stat Membru.
  2. Din id-Direttiva ma tapplikax għall-impriži ta' marina merkantili fir-rigward ta' baħħara.

3. Din id-Direttiva għandha tapplika sa fejn l-impriża imsemmija fil-paragrafu 1 jieħdu waħda mill-miżuri transnazzjonali li ġejjin:

- (a) jistazzjonaw haddiema fit-territorju ta' Stat Membru għall-kont tagħhom proprju u taht il-kontroll tagħhom fil-qafas ta' kuntratt konkluż bejn l-impriża li tagħmel l-istazzjonament u d-destinatarju tal-prestazzjoni ta' servizzi li jopera f'dak l-Isat Membru, sakemm teżisti relazzjoni ta' impjeg bejn l-impriża li tagħmel l-istazzjonament u l-haddiem fil-perjodu tal-istazzjonament; jew
- (b) jistazzjonaw haddiema fi stabbiliment jew f'impriża fil-proprjetà ta' grupp fit-territorju ta' Stat Membru, sakemm ikun hemm relazzjoni ta' impjeg bejn l-impriża li tagħmel l-istazzjonament u l-haddiema tul il-perjodu tal-istazzjonament; jew
- (c) billi jkunu impriża ta' impjeg temporanju jew aġent ta' kollokament temporanju, ifornu haddiem lil impriża utenti stabbilita jew li topera fit-territorju ta' Stat Membru, sakemm ikun hemm relazzjoni ta' impjeg bejn l-impriża ta' impjeg temporanju jew aġent ta' kollokament temporanju u l-haddiem matul il-perjodu tal-istazzjonament.

[...]

5 L-Artikolu 2 tal-imsemmija direttiva, intitolat “Tifsira”, huwa fformulat kif ġej:

“1. Għall-iskopijiet ta' din id-Direttiva, ‘haddiem stazzjonat’ tfisser haddiem li, għall-perjodu limitat tagħmel ix-xogħol tiegħu fit-territorju ta' Stat Membru barra mill-Istat li normalment jaħdem fih.

2. Għall-iskopijiet ta' din id-Direttiva, id-definizzjoni ta' haddiem hija dik li tapplika fil-liġi ta' l-Istat Membru li fit-territorju tiegħu il-haddiem jiġi stazzjonat.”

6 L-Artikolu 3 tad-Direttiva 96/71, intitolat “It-termini u l-kondizzjonijiet ta' l-impjeg”, jipprevedi:

“1. L-Istati Membri għandhom jassiguraw li, irrispettivament mil-liġi li tkun tapplika għar-relazzjoni ta' impjeg, l-impriża imsemmija fl-Artikolu 1(1) jiggarrantixxu lill-haddiema stazzjonati fit-territorju tagħhom it-termini u l-kondizzjonijiet ta' l-impjeg li jkopru il-kwistjonijiet li ġejjin, fl-Istati Membri fejn ix-xogħol hu mwettaq, huma stabbiliti:

– skond liġi, regolament jew dispożizzjonijiet amministrattivi,

u/jew

– bi ftehim kollettiv jew sentenza ta' arbitraġġ li kienu ddikjarati universalment applikabbli fis-sens tal-paragrafu 8, sa fejn jikkoncernaw l-attivitajiet imsemmija fl-Anness:

- (a) il-perjodi massimi ta' xogħol u l-perjodi minimi ta' mistrieħ;
- (b) it-tul minimu tal-vaganzi annwali mħallsa;
- (c) ir-rati minimi ta' ħlas, li jinkludu rati ta' sahra; dan il-punt ma japplikax għal skemi komplimentari għall-irtirar mixxogħol;
- (d) il-kundizzjonijiet ta' forniture ta' haddiema, b'mod partikulari il-forniture ta' haddiema minn impriża ta' impjeg temporanju;
- (e) is-saħħa, is-sigurtà u l-igjene fuq ix-xogħol;
- (f) miżuri protettivi dwar termini u kundizzjonijiet ta' impjeg ta' nisa tqal jew nisa li għadhom kif weldu reċentement, ta' tfal u ta' zgħażaġħ;
- (g) it-trattament ugwali bejn irġiel u nisa u dispożizzjonijiet oħra dwar non-diskriminazzjoni.

[...]

3. L-Istati Membri jistgħu, wara li jikkonsultaw ma' min iħaddem u mal-ħaddiema, skond it-tradizzjonijiet u l-prattiki ta' kull Stat Membru, jiddeċiedu li ma japplikawx l-ewwel subparagrafu tal-paragrafu 1 (ċ) fil-każijiet imsemmija fl-Artikolu 1(3)(a) u (b) meta t-tul tal-istazzjonament ma jaqbixx xahar.

4. L-Istati Membri jistgħu, skond il-liġijiet u/jew il-prattiki nazzjonali, jipprovdu li jistgħu isiru eżenzjonijiet mill-ewwel subparagrafu tal-paragrafu (ċ) fil-każijiet imsemmija fl-Artikolu 1(3)(a) u (b) u mid-deċiżjoni mill-Stat Membru fis-sens tal-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu, permezz ta' ftehim kollettiv fis-sens tal-paragrafu 8 ta' dan l-Artikolu, dwar wieħed jew aktar setturi ta' attività, meta t-tul tal-istazzjonament ma jaqbixx xahar.

[...]

8. 'Ftehim kollettiv jew sentenzi ta' arbitraġġ iddikjarati bħala ta' applikazzjoni ġenerali' ifisser ftehim kollettiv jew sentenzi ta' arbitraġġ li għandhom ikunu osservati mill-impriżi kollha fissettur u fil-professjoni jew fl-industrija kkonċernata. Fl-assenza ta' sistema biex tiddikjara ftehim kollettiv jew sentenzi ta' arbitraġġ bħala ta' applikazzjoni universali fis-sens ta' l-ewwel subparagrafu, l-Istati Membri jistgħu, jekk jiddeċiedu hekk, jibbażaw irwieħhom fuq:

- ftehim kollettiv jew sentenzi ta' arbitraġġ li huma ġeneralment applikabbli għall-impriżi simili kollha fil-qasam ġeografiku u fil-professjoni jew fl-industrija ikkonċernata, u/jew
- ftehim kollettiv li kienu konkluzi mill-organizzazzjonijiet l-iktar rappreżentattivi ta' min iħaddem u tal-ħaddiema fuq pjan nazzjonali u li huma applikati fuq it-territorju nazzjonali kollu, sakemm l-applikazzjoni tagħhom għall-impriżi msemmija fl-Artikolu 1(1) tiżgura ugwaljanza ta' trattament dwar kwistjonijiet elenkati fl-ewwel subparagrafu tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu bejn dawk l-impriżi u l-impriżi l-oħra msemmija f'dan is-subparagrafu li huma f'pożizzjoni simili,

[...]

10. Din id-Direttiva ma tipprekludix l-applikazzjoni mill-Istati Membri, f'konformità mat-Trattat, għall-impriżi nazzjonali u għall-impriżi ta' Stati oħra, fuq bażi ta' ugwaljanza ta' trattament ta':

- it-termini u l-kundizzjonijiet ta' l-impjeg dwar kwistjonijiet barra dawk msemmija fl-ewwel subparagrafu tal-paragrafu 1 fil-każ ta' dispożizzjonijiet ta' ordni pubbliku
- it-termini u l-kondizzjonijiet ta' impjeg imniżzla fil-ftehim kollettiv jew sentenzi ta' arbitraġġ fis-sens tal-paragrafu 8 u dwar attivitajiet barra dawk imsemmija fl-Anness.”

Id-Direttiva 2014/67/UE

- 7 L-Artikolu 9(1) tad-Direttiva 2014/67/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Mejju 2014 dwar l-infurzar tad-Direttiva 96/71 u li temenda r-Regolament (UE) Nru 1024/2012 dwar il-kooperazzjoni amministrattiva permezz tas-Sistema ta' Informazzjoni tas-Suq Intern (“ir-Regolament tal-IMI”) (ĠU 2014, L 159, p. 11), jiddisponi:

“L-Istati Membri jistgħu jimponu biss rekwiżiti amministrattivi u miżuri ta' kontroll meħtieġa sabiex jiżguraw monitoraġġ effettiv tal-konformità mal-obbligi stabbiliti f'din id-Direttiva u d-Direttiva [96/71], dment li dawn ikunu ġustifikati u proporzjonati skont il-liġi tal-Unjoni.

Għal dawn il-finijiet l-Istati Membri jistgħu b'mod partikolari jimponu l-miżuri li ġejjin:

[...]

obbligu li jinżammu jew ikunu disponibbli u/jew ikunu fil-possess ta' kopji stampati jew b'forma elettronika tal-kuntratt ta' impjeg jew dokument ekwivalenti skont it-tifsira tad-Direttiva [tal-Kunsill] 91/533/KEE [tal-14 ta' Ottubru 1991 dwar l-obbligazzjoni ta' min iħaddem li jgħarraf lill-ħaddiema bil-kondizzjonijiet applikabbli għall-kuntratt jew għar-relazzjoni ta' l-impjeg (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 2, p. 3)], inkluża, fejn xieraq jew rilevanti, l-informazzjoni addizzjonali msemmija fl-Artikolu 4 ta' dik id-Direttiva, riċevuti tal-paga, registri tal-ħinijiet li jindikaw il-bidu, it-tmim u l-ħin totali tax-xogħol tal-ġurnata u prova ta' ħlas ta' pagi jew kopji ta' dokumenti ekwivalenti matul il-perijodu ta' stazzjonament f'post aċċessibbli u identifikat b'mod ċar fuq it-territorju tiegħu, bħall-post tax-xogħol jew il-post ta' kostruzzjoni, jew għall-ħaddiema mobbli fis-settur tat-trasport il-baži tal-operazzjonijiet jew il-vettura li biha jiġi pprovdut is-servizz;

[...]"

Id-Direttiva (UE) 2020/1057

- 8 Il-premessa (7) tad-Direttiva (UE) 2020/1057 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Lulju 2020 li tistabbilixxi regoli speċifiċi rigward id-Direttiva 96/71 u d-Direttiva 2014/67 għall-istazzjonar tax-xufiera fis-settur tat-trasport bit-triq u li temenda d-Direttiva 2006/22/KE fir-rigward ta' rekwiżiti tal-infurzar u r-Regolament (UE) Nru 1024/2012 (ĠU 2020, L 249, p. 49)."

"[...] Id-dispożizzjonijiet dwar l-istazzjonar tal-ħaddiema, fid-Direttiva 96/71[...], japplikaw għas-settur tat-trasport bit-triq [...]"

Ir-Regolament Nru 1072/2009

- 9 Il-premessa 17 tar-Regolament (KE) Nru 1072/2009 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-21 ta' Ottubru 2009 dwar regoli komuni għall-aċċess għas-suq internazzjonali tat-trasport bit-triq tal-merkanzija (ĠU 2009, L 300, p. 72, rettifika fil-ĠU 2018, L 241, p. 14), tippreċiża li d-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 96/71 japplikaw għal kumpanniji ta' trasport li jwettqu operazzjonijiet ta' kabotaġġ.
- 10 L-Artikolu 2 ta' dan ir-regolament, intitolat "Definizzjonijiet", jiddisponi:

"Għall-finijiet ta' dan ir-Regolament:

[...]

- 3) 'Stat Membru ospitanti' tfisser Stat Membru li fih it-trasportatur jopera għajr l-Istat Membru ta' stabbiliment tat-trasportatur;

[...]

- 6) 'operazzjonijiet ta' kabotaġġ' tfisser trasport nazzjonali għall-kiri jew għall-kumpens imwettaq fuq baži temporanja fi Stat Membru ospitanti f'konformità ma' dan ir-Regolament;

[...]"

- 11 L-Artikolu 8 tal-imsemmi regolament, intitolat “Prinċipju ġenerali”, jipprevedi, fl-ewwel subparagrafu tal-paragrafu 2 tiegħu:

“Ladarba l-merkanzija li tingarr tul vjaġġ internazzjonali li jkun diehel tiġi kkunsinjata, it-trasportaturi msemmijin fil-paragrafu 1 għandhom ikun permessi jwettqu, bl-istess vettura, jew, fil-każ ta’ vettura mgħaqqdin, il-vettura bil-mutur ta’ dik l-istess vettura, sa tliet operazzjonijiet ta’ kabotaġġ wara t-trasport internazzjonali minn Stat Membru ieħor jew minn pajjiż terz għall-Istat Membru ospitanti. L-aħħar hatt tul operazzjoni tal-kabotaġġ qabel it-tluq mill-Istat Membru ospitanti għandu jsseħħ fi żmien sebat ijiem mill-aħħar hatt fl-Istat Membru ospitanti waqt il-vjaġġ internazzjonali li jkun diehel.”

Il-kawza prinċipali u d-domandi preliminari

- 12 Van den Bosch Transporten hija impriza tat-trasport li l-uffiċċji tagħha jinsabu f’Erp (il-Pajjiżi l-Baxxi). Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte, kumpannija rregolata mid-dritt Ġermaniż, u Silo-Tank, kumpannija rregolata mid-dritt Ungeriz, huma kumpanniji oħt li jappartjenu għall-istess grupp. Dawn it-tliet kumpanniji għandhom l-istess amministratur u l-istess azzjonist.
- 13 Van den Bosch Transporten hija membru tal-Vereniging Goederenvervoer Nederland (l-Assoċjazzjoni għat-Trasport tal-Merkanzija tal-Pajjiżi l-Baxxi). Din l-assoċjazzjoni u l-FNV ikkonkludew il-FKX “trasport ta’ merkanzija”, u dan tal-aħħar beda fl-1 ta’ Jannar 2012 u skada fil-31 ta’ Diċembru 2013. Huwa ma ġiex iddikjarat bħala ta’ applikazzjoni ġenerali. Il-Collectieve arbeidsovereenkomst Beroepsgoederenvervoer over de weg en verhuur van mobiele kranen (il-Ftehim Kollettiv tax-Xogħol għat-Trasport Professionali ta’ Merkanzija bit-Triq u Kiri ta’ Krejns Mobbli, iktar ‘il quddiem il-“FKX ‘trasport professjonali ta’ merkanzija bit-triq’), min-naħa l-oħra, ġie ddikjarat bħala ta’ applikazzjoni ġenerali mill-31 ta’ Jannar 2013 sal-31 ta’ Diċembru 2013. Il-besluit van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (id-Digriet tal-Ministru għall-Affarijiet Soċjali u għax-Xogħol) tal-25 ta’ Jannar 2013 (Stcrt. 2013, Nru 2496) madankollu eżenta lill-imprizi li kienu jaqgħu taħt il-FKX “trasport ta’ merkanzija” mill-applikazzjoni tal-FKX “trasport professjonali ta’ merkanzija bit-triq”. Din l-eżenzjoni kienet tapplika b’mod partikolari għal Van den Bosch Transporten.
- 14 L-Artikolu 44 tal-FKX “trasport ta’ merkanzija”, intitolat “Dispożizzjoni dwar charters” [traduzzjoni mhux uffiċjali], li l-kliem tiegħu kien kważi identiku għal dak tal-Artikolu 73 tal-FKX “trasport professjonali ta’ merkanzija bit-triq”, kien jistipula:

“1. Fil-kuntratti ta’ subappalt li huma eżegwiti fi hdan jew mill-kumpannija tagħha stabbilita fil-Pajjiżi l-Baxxi minn intraprendituri indipendenti li jaġixxu bħala persuni li jimpjegaw, il-persuna li timpjega għandha tistipula li l-kundizzjonijiet ta’ xogħol bażiċi ta’ [dan il-ftehim kollettiv ta’ xogħol] jingħataw lill-haddiema ta’ dawn l-intraprendituri indipendenti, meta dan jirriżulta mid-Direttiva 96/71 [...], u dan huwa l-każ ukoll jekk il-partijiet ikunu għażlu li japplikaw liġi ta’ pajjiż li ma huwiex il-Pajjiżi l-Baxxi għall-kuntratt.

2. Il-persuna li timpjega għandha wkoll tinforma lill-haddiema msemmija fil-paragrafu 1 bil-kundizzjonijiet tax-xogħol li japplikaw għalihom.

[...]” [traduzzjoni mhux uffiċjali]

- 15 Van den Bosch Transporten kienet ikkonkludiet ma’ Van den Bosch Transporte u ma’ Silo-Tank xi kuntratti ta’ charter dwar it-trasport internazzjonali.
- 16 Xi haddiema ġejjin mill-Ġermanja u mill-Ungerija, marbuta ma’ Van den Bosch Transporte u ma’ Silo-Tank, rispettivament, permezz ta’ kuntratt ta’ xogħol, kienu jeżerċitaw l-attività tagħhom ta’ xufier fil-kuntest tal-imsemmija kuntratti ta’ charter. Bħala regola ġenerali, matul il-perijodu kkonċernat

mill-kawża prinċipali, iċ-charter kien isir minn Erp u l-vjaġġi kienu jispicċaw hemm. Madankollu, il-maġġoranza tat-trasport imwettaq abbażi tal-kuntratti ta' charter inkwistjoni seħħet barra mit-territorju tar-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi.

- 17 Il-kundizzjonijiet tax-xogħol bażiċi, stipulati bħala tali fil-FKX “trasport ta’ merkanzija”, ma ġewx applikati għax-xufiera mill-Ġermanja u mill-Ungerija.
- 18 Il-FNV ipprezentat azzjoni kontra Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte u Silo-Tank, intiża sabiex dawn il-kumpanniji jiġu ordnati josservaw il-FKX “trasport ta’ merkanzija”, u b’mod iktar partikolari l-Artikolu 44 tiegħu. Skont il-FNV, meta Van den Bosch Transporten kienet tirrikorri għal xufiera mill-Ġermanja u mill-Ungerija, hija kellha, skont din id-dispożizzjoni, tapplika fir-rigward tagħhom il-kundizzjonijiet tax-xogħol bażiċi ta’ dan il-ftehim kollettiv, fil-kwalità tagħhom ta’ haddiema stazzjonati, fis-sens tad-Direttiva 96/71.
- 19 Permezz ta’ sentenza interlokutorja mogħtija fl-ewwel istanza, ġie deċiż li l-kundizzjonijiet tax-xogħol bażiċi tal-FKX “trasport ta’ merkanzija” kellhom effettivament japplikaw għax-xufiera mill-Ġermanja u mill-Ungerija li Van den Bosch Transporten kienet użat.
- 20 Il-qorti tal-appell annullat din is-sentenza interlokutorja u baġtet il-kawża lura quddiem l-ewwel qorti. Madankollu, hija ċaħdet l-argument ta’ Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte u Silo-Tank kft, li l-Artikolu 44 tal-FKX “trasport ta’ merkanzija” kellu jiġi ddikjarat null, minhabba li l-obbligu li kien jirriżulta minnu għalihom kien jikkostitwixxi ostakolu mhux iġġustifikat għal-libertà li jiġu pprovduti servizzi, iggarantita mill-Artikolu 56 TFUE. Insostenn ta’ din id-deċiżjoni, il-qorti tal-appell qieset, essenzjalment, li, minkejja li dan il-ftehim kollettiv ma ġiex iddikjarat bħala ta’ applikazzjoni ġenerali, l-impriżi koperti minnu ġew eżentati mill-applikazzjoni tal-FKX “trasport professjonali ta’ merkanzija bit-triq”, li huwa ta’ applikazzjoni ġenerali, li l-Artikolu 73 tiegħu kien, essenzjalment, identiku għall-Artikolu 44 tal-FKX “trasport ta’ merkanzija”, u li l-kontenut tiegħu kien, għall-bqija, prattikament identiku għal dak ta’ dan il-ftehim kollettiv ta’ xogħol tal-aħħar. Għalhekk, b’mod partikolari, fir-rigward tal-obbligu li għandu japplika wkoll għas-sottokuntrattur, il-FKX “trasport ta’ merkanzija” jipproduċi l-istess effett bħall-FKX “trasport professjonali ta’ merkanzija bit-triq”, fejn il-perijodu ta’ validità ta’ dawn iż-żewġ ftehimiet jiskadi, barra minn hekk, fl-istess data. Għaldaqstant, mill-perspettiva materjali, il-FKX “trasport ta’ merkanzija” għandu jiġi ttrattat bl-istess mod daqslikienu kien ġie ddikjarat bħala ta’ applikazzjoni ġenerali, u dan kemm fir-rigward tal-intraprendituri tas-settur ikkonċernat stabbiliti fil-Pajjiżi l-Baxxi kif ukoll tan-nollegġaturi barranin kollha.
- 21 Minn dan ikun isegwi li l-Artikolu 44 tal-FKX “trasport ta’ merkanzija” ma għandux jitqies bħala ostakolu mhux iġġustifikat għal-libertà li jiġu pprovduti servizzi, fis-sens tal-Artikolu 56 TFUE.
- 22 Barra minn hekk, il-qorti tal-appell qieset li, sabiex ikun jista’ jiġi impost fuq is-subappaltatur, konformement mal-Artikolu 44 tal-FKX “trasport ta’ merkanzija”, l-obbligu li jagħtu lill-haddiema l-kundizzjonijiet tax-xogħol previsti minn dan il-ftehim, il-kuntratti ta’ subappaltatur inkwistjoni għandhom jaqgħu taħt id-Direttiva 96/71. F’dan ir-rigward, Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte u Silo-Tank, argumentaw quddiem din il-qorti li l-espressjoni “[stazzjonar ta’] haddiema fit-territorju ta’ Stat Membru”, fis-sens tal-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva 96/71, kellha tiġi interpretata litteralment, filwaqt li, skont il-FNV, din l-espressjoni kellha tinftiehem b’mod wiesa’, bħala li tkopri wkoll l-ipoteżi fejn l-istazzjonar isir “fit-territorju ta’ Stat Membru, jew minnu”. F’dan l-aħħar każ, huwa irrilevanti li jkun magħruf fliema Stati Membri x-xufier ikkonċernat effettivament iwettaq l-attivitajiet suċċessivi tiegħu fil-kuntest taċ-charter.
- 23 Il-qorti tal-appell qieset li l-interpretazzjoni litterali tal-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva 96/71 kellha tipprevali, b’tali mod li charters bħal daww inkwistjoni fil-kawża prinċipali ma kinux jaqgħu taħt il-kamp ta’ applikazzjoni ta’ din id-direttiva, u huma biss koperti ċ-charters imwettaq, tal-inqas prinċipalment, “fit-territorju” ta’ Stat Membru ieħor.

- 24 Il-FNV appellat quddiem il-qorti tar-rinviju, il-Hoge Raad der Nederlanden (il-Qorti Suprema tal-Pajjiżi l-Baxxi) minn din id-deċiżjoni tal-qorti tal-appell, sa fejn l-imsemmija deċiżjoni hija bbazata fuq interpretazzjoni litterali tal-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva 96/71. Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte u Silo-Tank kft ipprezentaw appell incidentali, sa fejn il-qorti tal-appell iddeċidiet li l-Artikolu 44 tal-FKX “trasport ta’ merkanzija” ma kellux jitqies bħala ostakolu mhux iġġustifikat għal-libertà li jiġu pprovduti servizzi.
- 25 Il-qorti tar-rinviju tindika li l-appell prinċipali jqajjem, b’mod partikolari, il-kwistjoni tal-interpretazzjoni tal-espressjoni “fit-territorju ta’ Stat Membru”, fis-sens tal-Artikolu 1(1) u (3) u tal-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71, fil-każ ta’ trasport internazzjonali bit-triq, bħal dak li kienu jagħmlu Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte u Silo-Tank. Din l-interpretazzjoni hija determinanti sabiex jiġi stabbilit jekk xufiera li huma attivi fit-trasport internazzjonali bit-triq, bħal dawk inkwistjoni f’din il-kawża, jaqgħux fil-kamp ta’ applikazzjoni tad-Direttiva 96/71. Għal dan l-għan, wiehed għandu jistaqsi, qabelxejn, jekk id-Direttiva 96/71 tapplikax għat-trasport internazzjonali bit-triq.
- 26 Il-qorti tar-rinviju tqis, barra minn hekk, li l-appell prinċipali jqajjem il-kwistjoni dwar jekk iċ-ċirkustanza li l-impriżi li jistazzjonaw il-haddiema kkonċernati huma marbuta, f’dan il-każ fi grupp, mal-kumpannija li magħha dawn il-haddiema huma stazzjonati, hijiex rilevanti għall-finijiet tal-interpretazzjoni tad-dispożizzjonijiet iċċitati iktar ’il fuq tad-Direttiva 96/71.
- 27 Barra minn hekk, f’dan l-appell, ġie sostnut, sussidjarjament, li l-qorti tal-appell injorat il-fatt li parti mill-vjaġġi li Van den Bosch Transporte u Silo-Tank kienu jwettqu għal Van den Bosch Transporten kienu saru kollha kemm huma fit-territorju tar-Renju tal-Pajjiżi l-Baxxi fil-kuntest ta’ operazzjonijiet ta’ kabotaġġ. Għalhekk tqum il-kwistjoni dwar jekk tali trasport jaqax fil-kamp ta’ applikazzjoni tad-Direttiva 96/71.
- 28 Fl-aħħar nett, il-qorti tar-rinviju tesponi li l-appell incidentali ġie pprezentat fil-każ li hija tilqa’, totalment jew parzjalment, l-appell prinċipali. L-aggravju mressaq insostenn ta’ dan l-appell incidentali jqajjem, huwa wkoll, kwistjonijiet ta’ interpretazzjoni li jehtieġu li jsiru domandi preliminari lill-Qorti tal-Ġustizzja.
- 29 F’dawn iċ-ċirkustanzi, il-Hoge Raad der Nederlanden (il-Qorti Suprema tal-Pajjiżi l-Baxxi) iddeċidiet li tissospendi l-proċedura quddiemha u li tagħmel id-domandi preliminari segwenti lill-Qorti tal-Ġustizzja:

“1) Id-Direttiva 96/71 [...] għandha tiġi interpretata fis-sens li din tapplika wkoll fir-rigward ta’ haddiem li jeżerċità l-attività ta’ xufier fit-trasport internazzjonali bit-triq u li għaldaqstant iwettaq ix-xogħol tiegħu f’iktar minn Stat Membru wiehed?

- 2) (a) Jekk ir-risposta għall-ewwel domanda tkun fl-affermattiv, liema kriterju jew liema kunsiderazzjonijiet għandhom jintużaw sabiex jiġi ddeterminat jekk haddiem li jeżerċità l-attività ta’ xufier fit-trasport internazzjonali bit-triq huwiex ikkollokat ‘fit-territorju ta’ Stat Membru’ fis-sens tal-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva [96/71] u jekk dan il-haddiem ‘għall-perjodu limitat jagħm[ilx] ix-xogħol tiegħu fit-territorju ta’ Stat Membru barra mill-Istat li normalment jaħdem fih’ fis-sens tal-Artikolu 2(1) tad-Direttiva [96/71]?
- (b) L-eżistenza ta’ rabta (pereżempju fi grupp) bejn l-impriża li tikkolloka lill-haddiem li għalih isir riferiment fil-punt (a) tat-tieni domanda u l-impriża li magħha dan il-haddiem huwa kkollokat għandha effett fuq ir-risposta għat-tieni domanda, u, jekk dan ikun il-każ, x’effett?
- (c) Jekk ix-xogħol tal-haddiem li għalih isir riferiment fil-punt (a) tat-tieni domanda jinvolvi trasport b’kabotaġġ — jiġifieri trasport esklużivament imwettaq fit-territorju ta’ Stat Membru għajr l-Istat Membru li fit-territorju tiegħu dan il-haddiem normalment jaħdem — dan

il-haddiem huwa meqjus, għall-inqas, għal din il-parti mill-attivitajiet tiegħu, bħala li jaħdem temporanjament fit-territorju tal-ewwel Stat Membru ċċitat? Jekk dan ikun il-każ, hemm limitu, pereżempju fil-forma ta' tul minimu ta' trasport b'kabotaġġ fix-xahar?

- 3) (a) Jekk ir-risposta għall-ewwel domanda tkun fl-affermattiv, il-kunċett ta' 'ftehim kollettiv [...] iddikjarati bħala ta' applikazzjoni ġenerali', fis-sens tal-Artikolu 3(1) u tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 3(8) tad-Direttiva [96/71], kif għandu jiġi interpretat? Dan huwa kunċett awtonomu tad-dritt tal-Unjoni u għaldaqstant huwa biżżejjed li l-kundizzjonijiet stabbiliti fl-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 3(8) tad-Direttiva [96/71] ikunu fil-fatt issodisfatti? Jew dawn id-dispożizzjonijiet jehtieġu wkoll li l-ftehim kollettiv tax-xogħol ikun ġie ddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali fuq il-bażi tad-dritt nazzjonali?
- (b) Jekk ftehim kollettiv tax-xogħol ma jistax jiġi assimilat ma' ftehim kollettiv ta' applikazzjoni ġenerali fis-sens tal-Artikolu 3(1) u tal-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 3(8) tad-Direttiva [96/71], l-Artikolu 56 TFUE jipprekludi li impriza stabbilita fi Stat Membru li tikkolloka haddiem fit-territorju ta' Stat Membru ieħor, tkun obligata, kuntrattwalment, tosserva dispożizzjonijiet ta' tali ftehim kollettiv tax-xogħol li japplika f'dan l-aħħar Stat Membru?"

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ewwel domanda

- 30 Permezz tal-ewwel domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk id-Direttiva 96/71 għandhiex tiġi interpretata fis-sens li hija applikabbli għall-provvisti ta' servizzi transnazzjonali fis-settur tat-trasport bit-triq.
- 31 Bħalma jirriżulta mill-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva 96/71, moqri fid-dawl tal-premessa 4 tagħha, din id-direttiva tapplika għall-imprizi stabbiliti fi Stat Membru li, fil-kuntest ta' provvista ta' servizzi transnazzjonali li tista' tikkonsisti jew fit-twettiq ta' xogħlijiet minn impriza, f'isimha u taht it-tmexxija tagħha, fil-kuntest ta' kuntratt konkluz bejn din l-impriza u d-destinatarju tal-provvista ta' servizzi, jew fit-tqegħid għad-dispożizzjoni ta' haddiema bl-għan li jintużaw minn impriza, fil-kuntest ta' kuntratt pubbliku jew kuntratt privat, jistazzjonaw haddiema fit-territorju ta' Stat Membru.
- 32 Fir-rigward tal-Artikolu 1(2) tad-Direttiva 96/71, dan jeskludi biss mill-kamp ta' applikazzjoni tagħha l-provvista ta' servizzi li timplika l-ekwipaġġ tal-kabina.
- 33 Minn dan isegwi li, bl-eċċezzjoni ta' dawn is-servizzi tal-aħħar, din id-direttiva tapplika, bħala prinċipju, għal kull provvista ta' servizzi transnazzjonali li tinvolvi stazzjonar ta' haddiema, irrISPettivament mis-settur ekonomiku li miegħu tali provvista hija marbuta, inkluż, għaldaqstant, fis-settur tat-trasport bit-triq.
- 34 Din l-interpretazzjoni hija kkorroborata mill-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71, peress li din id-dispożizzjoni tiddefinixxi l-kunċett ta' "haddiem stazzjonar", fis-sens ta' din id-direttiva, bħala li jkopri "haddiem" li jwettaq, matul perijodu limitat, xogħol fit-territorju ta' Stat Membru li ma huwiex l-Istat li fit-territorju tiegħu huwa jaħdem abitwalment, mingħajr ma l-imsemmija dispożizzjoni tagħmel riferiment għal xi restrizzjoni fir-rigward tas-settur ta' attività ta' dan il-haddiem.
- 35 L-applikabbiltà tad-Direttiva 96/71 għas-settur tat-trasport bit-triq hija espressament ikkonfermata minn atti oħrajn tad-dritt tal-Unjoni, bħad-Direttiva 2014/67, li l-Artikolu 9(1)(b) tagħha jidentifika, fost ir-rekwiziti amministrattivi u l-miżuri ta' kontroll neċessarji għall-finijiet tal-kontroll effettiv tal-osservanza tal-obbligi stabbiliti, b'mod partikolari, mid-Direttiva 96/71, miżuri li jirrigwardaw

speċifikament il-“haddiema mobbli fis-settur tat-trasport”, u d-Direttiva 2020/1057, li l-premessa 7 tagħha tippreċiża li d-dispożizzjonijiet dwar l-istazzjonar ta’ haddiema li jinsabu fid-Direttiva 96/71 japplikaw “fis-settur tat-trasport bit-triq”.

- 36 Fl-osservazzjonijiet tagħhom, Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte u Silo-Tank kif ukoll il-Gvern Ungeriz u dak Pollakk madankollu joġġezzjonaw li d-dispożizzjonijiet li jstabbilixxu l-libertà li jiġu pprovduti servizzi u li servew ta’ bażi għall-adozzjoni tad-Direttiva 96/71 jeskludu li l-attivitajiet ta’ trasport ta’ merkanzija bit-triq jaqgħu fil-kamp ta’ applikazzjoni ta’ din id-direttiva. Konsegwentement, l-Artikolu 1(1) tad-Direttiva 96/71, li jipprovi li din tal-aħħar tapplika għall-imprizi stabbiliti fi Stat Membru li, fil-kuntest ta’ provvista ta’ servizzi transnazzjonali, jistazzjonaw haddiema, għandu jiġi interpretat bħala li jirreferi għall-“provvista ta’ servizzi”, fis-sens tal-Artikolu 56 TFUE, li ma jinkludix il-moviment liberu tas-servizzi fil-qasam tat-trasport, li huwa rregolat b’mod speċjali mid-dispożizzjonijiet tat-Titolu tat-Trattat FUE dwar it-trasport, jiġifieri l-Artikoli 90 sa 100 tiegħu.
- 37 F’dan ir-rigward, għandu jitfakkar li, ċertament, il-moviment liberu tas-servizzi fil-qasam tat-trasport ma huwiex irregolat mid-dispożizzjoni tal-Artikolu 56 TFUE, li tikkonċerna b’mod ġenerali l-libertà li jiġu pprovduti servizzi, iżda mid-dispożizzjonijiet tat-Titolu tat-Trattat FUE dwar it-trasport, li għalihom jirreferi l-Artikolu 58(1) TFUE (ara, f’dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta’ Dicembru 2019, Döbbersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, punt 24 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 38 Madankollu, hemm lok li jiġi rrilevat li d-Direttiva 96/71 għandha, kif ġie enfasizzat fil-punt 33 ta’ din is-sentenza, portata ġenerali. Barra minn hekk, kif jirriżulta mill-premessa 1 tagħha, din id-direttiva hija intiża għall-abolizzjoni bejn l-Istati Membri tal-ostakoli għall-moviment liberu tal-persuni u tas-servizzi, u tipprevedi fil-premessa 5 tagħha li l-htieġa li tiġi promossa l-provvista ta’ servizzi transnazzjonali għandha titwettag fil-kuntest ta’ kompetizzjoni leali u ta’ miżuri li jiggarrantixxu r-rispett tad-drittijiet tal-haddiema.
- 39 B’differenza, pereżempju, tar-Regolament Nru 1072/2009, li, għall-finijiet tal-prinċipju ta’ “licenzja Komunitarja” stabbilit fl-Artikoli 3 u 4 tiegħu, jinkludi assjem ta’ “regoli komuni li japplikaw għat-trasport internazzjonali lejn jew mit-territorju ta’ Stat Membru jew li jaqsam it-territorju ta’ Stat Membru wiehed jew aktar” kif ukoll “kondizzjonijiet li jirregolaw il-mod li bih trasportaturi mhux residenti jistgħu joperaw servizzi ta’ trasport f’xi Stat Membru”, fis-sens tal-Artikolu 91(1)(a) u (b) TFUE (ara, f’dan is-sens, Opinjoni 2/15 (Ftehim ta’ Kummerċ Hieles ma’ Singapore) tas-16 ta’ Mejju 2017, EU:C:2017:376, punt 208), id-Direttiva 96/71 għalhekk ma hijiex intiża li timplimenta politika komuni tat-trasport, fis-sens ta’ dan l-Artikolu 91. Barra minn hekk hija ma tinkludix “miżuri li jtejbu s-sigurtà fit-trasport” jew “provvedimenti oħra xierqa” fil-qasam tat-trasport, fis-sens tal-Artikolu 91(1)(c) u (d) TFUE.
- 40 Mill-kunsiderazzjonijiet preċedenti jirriżulta li l-fatt li d-Direttiva 96/71 hija bbażata fuq dispożizzjonijiet tat-Trattat KE dwar il-libertà li jiġu pprovduti servizzi minghajr ma l-bażi legali tagħha tinkludi, barra minn hekk, dispożizzjonijiet dwar it-trasport ma jistax jeskludi mill-kamp ta’ applikazzjoni tagħha l-provvista ta’ servizzi transnazzjonali fis-settur tal-attivitajiet ta’ trasport bit-triq, b’mod partikolari, ta’ merkanzija.
- 41 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet kollha preċedenti, ir-risposta għall-ewwel domanda għandha tkun li d-Direttiva 96/71 għandha tiġi interpretata fis-sens li hija applikabbli għall-provvisti ta’ servizzi transnazzjonali fis-settur tat-trasport bit-triq.

Fuq it-tieni domanda

Fuq il-punt (a) tat-tieni domanda

- 42 Permezz tal-punt (a) tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, liema huma l-kundizzjonijiet sabiex haddiem li jeżerċita attività ta' xufier fis-settur tat-trasport internazzjonali bit-triq, fil-kuntest ta' kuntratt ta' charter bejn l-impriza li timpjegah, stabbilita fi Stat Membru, u impriza li topera fi Stat Membru ieħor, jitqies bħala haddiem stazzjonat, fit-territorju ta' Stat Membru, fis-sens tal-Artikolu 1(1) u (3) u tal-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71.
- 43 Bħalma tfakkar fil-punt 31 ta' din is-sentenza, mill-Artikolu 1(1) u (3) tad-Direttiva 96/71, moqri fid-dawl tal-premessa 4 tagħha, jirriżulta li din id-direttiva tapplika għall-imprizi stabbiliti fi Stat Membru li, fil-kuntest ta' provvista ta' servizzi transnazzjonali li tista' tikkonsisti jew fit-twettiq ta' xogħlijiet minn impriza, f'isimha u taħt it-tmexxija tagħha, fil-kuntest ta' kuntratt konkluż bejn din l-impriza u d-destinatarju tal-provvista ta' servizzi, jew fit-tqegħid għad-dispożizzjoni ta' haddiema bil-ħsieb tal-użu tagħhom minn impriza, fil-kuntest ta' kuntratt pubbliku jew ta' kuntratt privat, jistazzjonaw haddiema fit-territorju ta' Stat Membru.
- 44 Skont l-Artikolu 2(1) tal-imsemmija direttiva, “haddiem stazzjonat” tfisser haddiem li, għall-perjodu limitat jagħmel ix-xogħol tiegħu fit-territorju ta' Stat Membru barra mill-Istat li normalment jaħdem fih”.
- 45 Haddiem jista', fid-dawl tad-Direttiva 96/71, jitqies bħala stazzjonat fit-territorju ta' Stat Membru biss jekk it-twettiq tax-xogħol tiegħu jkollu rabta suffiċjenti ma' dan it-territorju (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, punt 31), li jissupponi li titwettag evalwazzjoni globali tal-punti kollha li jikkarakterizzaw l-attività tal-haddiem ikkonċernat.
- 46 F'dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat li l-eżistenza ta' tali rabta mat-territorju kkonċernat tista' tirriżulta, b'mod partikolari, minn karatteristiċi tal-provvista ta' servizzi li għalihom huwa assenjat il-haddiem inkwistjoni. In-natura tal-attivitajiet imwettqa minn dan il-haddiem fit-territorju tal-Istat Membru kkonċernat tikkostitwixxi wkoll element rilevanti għall-finijiet tal-evalwazzjoni tal-eżistenza ta' tali rabta.
- 47 Fir-rigward ta' haddiema mobbli bħal xufiera ta' toroq internazzjonali, il-livell ta' intensità tar-rabta tal-attivitajiet imwettqa minn tali haddiem, fil-kuntest tal-provvista tas-servizz ta' trasport li fih huwa ġie assenjat, mat-territorju ta' kull Stat Membru kkonċernat huwa wkoll rilevanti għal tali finijiet.
- 48 L-istess japplika min-naħa ta' dawn l-attivitajiet fil-provvista kollha tas-servizzi kkonċernati. F'dan ir-rigward, operazzjonijiet ta' tagħbija jew ta' ħatt ta' merkanzija, ta' manutenzjoni jew ta' tindif tal-vetturi tat-trasport huma rilevanti sakemm dawn jitwettqu effettivament mix-xufier ikkonċernat, u mhux minn terzi.
- 49 Min-naħa l-oħra, ma jistax jitqies bħala “stazzjonat”, fis-sens tad-Direttiva 96/71, haddiem li jeżerċita servizzi ta' natura limitata ħafna fit-territorju tal-Istat Membru li fih jintbagħat (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, punt 31). L-istess japplika għal xufier li, fil-kuntest ta' trasport tal-merkanzija bit-triq, kulma jagħmel huwa li jgħaddi mit-territorju ta' Stat Membru. L-istess japplika fir-rigward ta' xufier li jwettaq biss trasport transkonfinali mill-Istat Membru ta' stabbiliment tal-impriza ta' trasport sat-territorju ta' Stat Membru ieħor jew vice versa.
- 50 Barra minn hekk, il-fatt li xufier ta' toroq internazzjonali, li tqiegħed minn impriza stabbilita fi Stat Membru fid-dispożizzjoni ta' impriza stabbilita fi Stat Membru ieħor, jirċievi l-istruzzjonijiet inerenti għall-missjonijiet tiegħu, jibdihom jew jispicċahom fis-sede ta' din it-tieni impriza ma huwiex biżżejjed

fih innifsu sabiex jitqies li dan ix-xufier kien “stazzjonat” fit-territorju ta’ dan l-Istat Membru l-ieħor peress li t-twettiq tax-xogħol tal-imsemmi xufier ma għandux, abbażi ta’ fatturi oħra, rabta suffiċjenti ma’ dan it-territorju.

- 51 Fid-dawl ta’ dak kollu li ntqal iktar ‘il fuq, ir-risposta li għandha tingħata għall-punt (a) tat-tieni domanda għandha tkun li l-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71, għandhom jiġu interpretati fis-sens li haddiem li jeżerċita attività ta’ xufier fis-settur tat-trasport internazzjonali bit-triq, fil-kuntest ta’ kuntratt ta’ charter bejn l-impriza li timpjegah, stabbilita fi Stat Membru, u impriza li tinsab fi Stat Membru differenti minn dak li fih il-persuna kkonċernata tkun taħdem abitwalment, huwa haddiem stazzjonat fit-territorju ta’ Stat Membru fis-sens ta’ dawn id-dispożizzjonijiet meta t-twettiq tax-xogħol tiegħu jkollu, għall-perijodu limitat inkwistjoni, rabta suffiċjenti ma’ dan it-territorju. L-eżistenza ta’ tali rabta hija ddeterminata fil-kuntest ta’ evalwazzjoni globali ta’ elementi bħan-natura tal-attivitàjiet imwettqa mill-haddiem ikkonċernat fl-imsemmi territorju, il-livell ta’ intensità tar-rabta tal-attivitàjiet ta’ dan il-haddiem mat-territorju ta’ kull Stat Membru li huwa jopera fih kif ukoll il-parti li l-imsemmiija attivitàjiet jirrapprezentaw hemmhekk fis-servizz ta’ trasport kollu.
- 52 Il-fatt li xufier internazzjonali tat-toroq, li jkun tqiegħed minn impriza stabbilita fi Stat Membru fid-dispożizzjoni ta’ impriza stabbilita fi Stat Membru ieħor, jircievi l-istruzzjonijiet inerenti għall-missjonijiet tiegħu, jibdihom jew jispiċċahom fis-sede ta’ din it-tieni impriza ma huwiex fih innifsu biżżejjed sabiex jitqies li dan ix-xufier ġie stazzjonat fit-territorju ta’ dan l-Istat Membru l-ieħor, fis-sens tad-Direttiva 96/71, peress li t-twettiq tax-xogħol tal-imsemmi xufier ma jkollux, abbażi ta’ fatturi oħra, rabta suffiċjenti ma’ dan it-territorju.

Fuq il-punt (b) tat-tieni domanda

- 53 Permezz tal-punt (b) tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li l-eżistenza ta’ rabta ta’ grupp bejn l-imprizi li huma partijiet fil-kuntratt ta’ tqegħid għad-dispożizzjoni ta’ haddiema hijiex rilevanti għall-finijiet tal-evalwazzjoni tal-eżistenza ta’ stazzjonar ta’ haddiema.
- 54 F’dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat li, ċertament, skont l-Artikolu 1(3)(b) ta’ din id-direttiva, din tapplika għall-istazzjonar ta’ haddiem fit-territorju ta’ Stat Membru fi stabbiliment jew f’impriza li tappartjeni għall-grupp, sakemm ikun hemm relazzjoni ta’ xogħol bejn l-impriza li tagħmel l-istazzjonar u l-haddiema tul il-perijodu tal-istazzjonar.
- 55 Għalkemm id-Direttiva 96/71 għalhekk tkopri b’mod esplicitu s-sitwazzjoni ta’ stazzjonar fi hdan grupp ta’ imprizi, xorta jibqa’ l-fatt li, kif jirrizulta mill-punt 51 ta’ din is-sentenza, il-kwalità ta’ haddiem stazzjonat hija stabbilita skont l-eżistenza ta’ rabta suffiċjenti bejn it-twettiq tax-xogħol tiegħu u t-territorju ta’ Stat Membru li ma huwiex l-Istat li fit-territorju tiegħu huwa jaħdem abitwalment.
- 56 Issa, l-eżistenza ta’ rabta ta’ grupp bejn l-imprizi li huma partijiet fil-kuntratt ta’ tqegħid għad-dispożizzjoni ta’ haddiema ma hijiex, fiha nnifisha, ta’ natura li tiddefinixxi l-livell ta’ konnessjoni mat-territorju ta’ Stat Membru li fih jintbagħat il-haddiem ikkonċernat u, għaldaqstant, li jiġi ddeterminat jekk ir-rabta bejn it-twettiq tax-xogħol minn dan tal-aħħar u dan it-territorju hijiex suffiċjenti sabiex tiġi kkonstatata l-eżistenza ta’ sitwazzjoni ta’ stazzjonar li taqa’ taht id-Direttiva 96/71.
- 57 Konsegwentement, ir-risposta li għandha tingħata għall-punt (b) tat-tieni domanda għandha tkun li l-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71 għandhom jiġu interpretati fis-sens li l-eżistenza ta’ rabta ta’ grupp bejn l-imprizi li huma partijiet fil-kuntratt ta’ tqegħid għad-dispożizzjoni ta’ haddiema ma hijiex, bħala tali, rilevanti għall-finijiet tal-evalwazzjoni tal-eżistenza ta’ stazzjonar ta’ haddiema.

Fuq il-punt ċ) tat-tieni domanda

- 58 Permezz tal-punt (ċ) tat-tieni domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li haddiem li jeżerċita attività ta' xufier fis-settur tat-trasport bit-triq u li, fil-kuntest ta' kuntratt ta' charter bejn l-impriza li timpjegah, stabbilita fi Stat Membru, u impriza li tinsab fi Stat Membru ieħor, iwettaq operazzjonijiet ta' kabotaġġ fit-territorju ta' Stat Membru li ma huwiex it-territorju tal-Istat Membru li fih jaħdem abitwalment, jista' jitqies bħala stazzjonat fit-territorju tal-Istat Membru li fih isir dan it-trasport, u, fl-affermattiv, jekk jeżistix, f'dan ir-rigward, livell minimu dwar it-tul tal-imsemmi trasport.
- 59 F'dan ir-rigward, għandu jiġi enfasizzat qabel kollox li d-Direttiva 96/71 għandha tinqara flimkien mar-Regolament Nru 1072/2009, li l-premessa 17 tiegħu tistabbilixxi li din id-direttiva tapplika għall-kumpanniji ta' trasport li jwettqu operazzjoni ta' kabotaġġ.
- 60 Skont il-punti (3) u (6) tal-Artikolu 2 tar-Regolament Nru 1072/2009, l-operazzjonijiet ta' kabotaġġ huma ddefiniti bħala trasport nazzjonali għall-kiri jew għall-kumpens imwettaq fuq bażi temporanja fi Stat Membru ospitanti, b'osservanza ta' dan ir-regolament, u l-Istat Membru ospitanti huwa dak li fih trasportatur jopera għajr l-Istat Membru ta' stabbiliment tiegħu.
- 61 Fir-rigward tal-kundizzjonijiet li fihom it-trasportaturi mhux residenti jistgħu jwettqu operazzjonijiet ta' kabotaġġ fi Stat Membru ospitanti, l-Artikolu 8(2) tar-Regolament Nru 1072/2009 jipprevedi li dawn it-trasportaturi huma awtorizzati jwettqu, fl-Istat Membru ospitanti, sa tliet operazzjonijiet ta' kabotaġġ konsekuttivi għal trasport internazzjonali lejn dan l-Istat, f'terminu ta' sebat ijiem mill-aħħar hatt imwettaq f'dan l-istess Stat matul it-trasport internazzjonali lejn dan tal-aħħar.
- 62 Mit-tliet punti preċedenti jsegwi li l-operazzjonijiet ta' kabotaġġ jitwettqu kompletament fit-territorju tal-Istat Membru ospitanti, li jippermetti li jitqies li t-tweqqiq tax-xogħol mix-xufier fil-kuntest ta' tali operazzjonijiet għandu rabta suffiċjenti ma' dan it-territorju.
- 63 Minn dan isegwi li xufier li jwettaq tali trasport għandu, bħala prinċipju, jitqies li huwa stazzjonat fit-territorju tal-Istat Membru ospitanti, fis-sens tal-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71.
- 64 Fir-rigward tat-tul ta' tali operazzjonijiet ta' kabotaġġ, għalkemm dan ma huwiex ta' natura, bħala tali, li jikkontesta l-eżistenza ta' rabta suffiċjenti bejn it-tweqqiq tax-xogħol tax-xufier li jwettaqhom u t-territorju tal-Istat Membru ospitanti, din l-evalwazzjoni hija madankollu bla ħsara għall-applikazzjoni tal-Artikolu 3(3) tad-Direttiva 96/71.
- 65 Konsegwentement, ir-risposta li għandha tingħata għall-punt (ċ) tat-tieni domanda għandha tkun li l-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71 għandhom jiġu interpretati fis-sens li haddiem li jeżerċita attività ta' xufier fis-settur tat-trasport bit-triq u li, fil-kuntest ta' kuntratt ta' charter bejn l-impriza li timpjegah, stabbilita fi Stat Membru, u impriza li tinsab fi Stat Membru ieħor, iwettaq operazzjonijiet ta' kabotaġġ fit-territorju ta' Stat Membru li ma huwiex l-Istat Membru li fih huwa jaħdem abitwalment, għandu, bħala prinċipju, jitqies bħala stazzjonat fit-territorju tal-Istat Membru li fih isiru dawn l-operazzjonijiet. It-tul tal-operazzjoni ta' kabotaġġ huwa element irrilevanti sabiex tiġi evalwata l-eżistenza ta' tali stazzjonar, bla ħsara għall-applikazzjoni eventwali tal-Artikolu 3(3) ta' din id-direttiva.

Fuq it-tielet domanda

Fuq il-punt (a) tat-tielet domanda

- 66 Permezz tal-punt (a) tat-tielet domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 3(1) u (8) tad-Direttiva 96/71 għandux jiġi interpretat fis-sens li l-kwistjoni dwar jekk ftehim kollettiv kienx iddikjarat universalment applikabbli għandha tiġi ddeterminata b'riferiment għad-dritt nazzjonali applikabbli.
- 67 Għandu jittfakkar li, skont it-tieni inċiż tal-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 96/71, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-imprizi li jstazzjonaw haddiema jiżguraw lill-haddiema stazzjonati fit-territorju tagħhom ċertu numru ta' kundizzjonijiet tax-xogħol u ta' impjeg li, fl-Istat Membru li fit-territorju tiegħu x-xogħol huwa mwettaq, huma stabbiliti, b'mod partikolari, permezz ta' ftehimiet kollettivi ddikjarati bħala ta' applikazzjoni ġenerali, fis-sens tal-paragrafu 8 ta' dan l-Artikolu 3, sa fejn dawn jirrigwardaw l-attivitajiet fil-qasam tal-kostruzzjoni msemmija fl-anness ta' din id-direttiva. Skont it-tieni inċiż tal-Artikolu 3(10) tal-imsemmija direttiva, l-Istati Membri jistgħu jimponu fuq l-imprizi nazzjonali u fuq l-imprizi ta' Stati Membri oħra, b'mod ugwali, kundizzjonijiet tax-xogħol u ta' impjeg stabbiliti, b'mod partikolari, fi ftehimiet kollettivi, bħal dawk imsemmija fil-paragrafu 8 tal-imsemmi Artikolu 3, u li jikkonċernaw attivitajiet li ma humiex dawk fil-qasam tal-kostruzzjoni.
- 68 Skont l-Artikolu 3(8) tad-Direttiva 96/71, "Ftehim kollettiv [...] iddikjarati bħala ta' applikazzjoni ġenerali" ifisser il-ftehimiet kollettivi li għandhom ikunu osservati mill-imprizi kollha fis-settur jew fil-professjoni kkonċernati u li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni *rationae temporis* tagħhom.
- 69 F'dan ir-rigward, kif irrileva essenzjalment l-Avukat Ġenerali fil-punt 129 tal-konkluzjonijiet tiegħu, għalkemm huwa minnu li l-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 96/71 ma jagħmilx riferiment espress għad-dritt nazzjonali, xorta jibqa' l-fatt li dan huwa impliċitament il-każ, għaliex din id-dispożizzjoni teżiġi li l-ftehim kollettiv ta' xogħol inkwistjoni jkun ġie ddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali. Issa, tali dikjarazzjoni tista' ssir biss konformement mad-dritt tal-Istat Membru kkonċernat.
- 70 Tali konstatazzjoni hija kkonfermata mill-formulazzjoni tat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 3(8) tal-imsemmija direttiva. Fil-fatt, billi jipprevedi li, fin-nuqqas ta' sistema ta' dikjarazzjoni ta' applikazzjoni ġenerali tal-ftehimiet kollettivi, l-Istati Membri jistgħu jieħdu bħala bażi l-ftehimiet kollettivi li għandhom effett ġenerali fuq l-imprizi simili kollha li jagħmlu parti mis-settur jew mill-professjoni kkonċernati u li jaqgħu taħt il-kamp ta' applikazzjoni *rationae temporis* tagħhom u/jew il-ftehimiet kollettivi li huma konkluzi mill-organizzazzjonijiet tal-imsieħba soċjali l-iktar rappreżentattivi fuq il-livell nazzjonali u li huma applikati fit-territorju nazzjonali kollu, il-legiżlatur tal-Unjoni neċessarjament għamel riferiment għal sistema nazzjonali.
- 71 F'dan il-każ, mid-deċizzjoni tar-rinviju jsegwi li l-imprizi attivi fis-settur tat-trasport tal-merkanzija jaqgħu taħt il-FKX "trasport ta' merkanzija". Ċertament, dan il-ftehim kollettiv ta' xogħol ma ġiex iddikjarat, bħala tali, bħala ta' applikazzjoni ġenerali. Madankollu, l-osservanza tiegħu kienet tikkundizzjona l-eżenzjoni mill-applikazzjoni tal-FKX "trasport professjonali ta' merkanzija bit-triq", li, min-naħa tiegħu, kien ġie ddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali. Barra minn hekk, il-kontenut tad-dispożizzjonijiet ta' dawn iż-żewġ ftehimiet kollettivi kien prattikament identiku. Għalhekk jidher li l-osservanza ta' dawn id-dispożizzjonijiet hija imposta fuq l-imprizi kollha attivi fis-settur tat-trasport tal-merkanzija.
- 72 Minn dan kollu preċedenti jirriżulta li r-risposta għall-punt (a) tat-tielet domanda għandha tkun li l-Artikolu 3(1) u (8) tad-Direttiva 96/71 għandu jiġi interpretat fis-sens li l-kwistjoni dwar jekk ftehim kollettiv ġiex iddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali għandha tiġi evalwata b'riferiment għad-dritt nazzjonali applikabbli. Ftehim kollettiv ta' xogħol li ma jkunx ġie ddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali, iżda li l-osservanza tiegħu tikkundizzjona, għall-imprizi li jaqgħu taħtu, l-eżenzjoni

mill-applikazzjoni ta' ftehim kollettiv ta' xogħol ieħor iddikjarat, min-naħa tiegħu, ta' applikazzjoni generali, u li d-dispożizzjonijiet tiegħu huma essenzjalment identiċi għal dawk ta' dan il-ftehim kollettiv ta' xogħol ieħor, jissodisfa l-kuncett imsemmi f'dawn id-dispożizzjonijiet.

Fuq il-punt (b) tat-tielet domanda

- 73 Fid-dawl tar-risposta mogħtija għall-punt (a) tat-tielet domanda, ma hemmx iktar lok li tingħata risposta għall-punt (b) tat-tielet domanda.

Fuq l-ispejjeż

- 74 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Awla Manja) taqta' u tiddeċiedi:

- 1) **Id-Direttiva 96/71/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Diċembru 1996 dwar l-istazzjonar ta' haddiema fil-qafas ta' prestazzjoni ta' servizzi, għandha tiġi interpretata fis-sens li hija applikabbli għall-provvisti ta' servizzi transnazzjonali fis-settur tat-trasport bit-triq.**
- 2) **L-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71, għandhom jiġu interpretati fis-sens li haddiem li jeżerċita attività ta' xufier fis-settur tat-trasport internazzjonali bit-triq, fil-kuntest ta' kuntratt ta' charter bejn l-impriza li timpjegah, stabbilita fi Stat Membru, u impriza li tinsab fi Stat Membru differenti minn dak li fih il-persuna kkonċernata tkun taħdem abitwalment, huwa haddiem stazzjonat fit-territorju ta' Stat Membru fis-sens ta' dawn id-dispożizzjonijiet meta t-twettiq tax-xogħol tiegħu jkollu, għall-perijodu limitat inkwistjoni, rabta suffiċjenti ma' dan it-territorju. L-eżistenza ta' tali rabta hija ddeterminata fil-kuntest ta' evalwazzjoni globali ta' elementi bħan-natura tal-attivitajiet imwettqa mill-haddiem ikkonċernat fl-imsemmi territorju, il-livell ta' intensità tar-rabta tal-attivitajiet ta' dan il-haddiem mat-territorju ta' kull Stat Membru li huwa jopera fih kif ukoll il-parti li l-imsemmija attivitajiet jirrapprezentaw hemmhekk fis-servizz ta' trasport kollu.**

Il-fatt li xufier internazzjonali tat-toroq, li jkun tqiegħed minn impriza stabbilita fi Stat Membru fid-dispożizzjoni ta' impriza stabbilita fi Stat Membru ieħor, jirċievi l-istruzzjonijiet inerenti għall-missjonijiet tiegħu, jibdihom jew jispicċahom fis-sede ta' din it-tieni impriza ma huwiex biżżejjed fih innifsu, sabiex jitqies li dan ix-xufier ġie stazzjonat fit-territorju ta' dan l-Istat Membru l-ieħor, fis-sens tad-Direttiva 96/71, peress li t-twettiq tax-xogħol tal-imsemmi xufier ma jkollux, abbażi ta' fatturi oħra, rabta suffiċjenti ma' dan it-territorju.

- 3) **L-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71 għandhom jiġu interpretati fis-sens li l-eżistenza ta' rabta ta' grupp bejn l-imprizi li huma partijiet fil-kuntratt ta' tqegħid għad-dispożizzjoni ta' haddiema ma hijiex, bħala tali, rilevanti għall-finijiet tal-evalwazzjoni tal-eżistenza ta' stazzjonar ta' haddiema.**
- 4) **L-Artikolu 1(1) u (3) u l-Artikolu 2(1) tad-Direttiva 96/71 għandhom jiġu interpretati fis-sens li haddiem li jeżerċita attività ta' xufier fis-settur tat-trasport bit-triq u li, fil-kuntest ta' kuntratt ta' charter bejn l-impriza li timpjegah, stabbilita fi Stat Membru, u impriza li tinsab fi Stat Membru ieħor, iwettaq operazzjonijiet ta' kabotaġġ fit-territorju ta' Stat Membru li ma**

huwiex l-Istat Membru li fih huwa jaħdem abitwalment, għandu, bħala prinċipju, jitqies bħala stazzjonat fit-territorju tal-Istat Membru li fih isiru dawn l-operazzjonijiet. It-tul tal-operazzjoni ta' kabotagġ huwa element irrilevanti sabiex tiġi evalwata l-eżistenza ta' tali stazzjonar, bla hsara għall-applikazzjoni eventwali tal-Artikolu 3(3) ta' din id-direttiva.

- 5) L-Artikolu 3(1) u (8) tad-Direttiva 96/71 għandu jiġi interpretat fis-sens li l-kwistjoni dwar jekk ftehim kollettiv ġiex iddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali għandha tiġi evalwata b'riferiment għad-dritt nazzjonali applikabbli. Ftehim kollettiv ta' xogħol li ma jkunx ġie ddikjarat bħala ta' applikazzjoni ġenerali, iżda li l-osservanza tiegħu tikkundizzjona, għall-imprizi li jaqgħu tahtu, l-eżenzjoni mill-applikazzjoni ta' ftehim kollettiv ta' xogħol iehor iddikjarat, min-naħa tiegħu, ta' applikazzjoni ġenerali, u li d-dispożizzjonijiet tiegħu huma essenzjalment identiċi għal dawk ta' dan il-ftehim kollettiv ta' xogħol iehor, jissodisfa l-kunċett imsemmi f'dawn id-dispożizzjonijiet.

Firem